

Opettajalle tuntisuunnitelma (75 min)

Aloituskeskustelu

10 min/ Parikeskustelu

Keskustelkaa yhteisesti rahan käytöstä ja omien tapojen tunnistamisen tärkeydestä yhteisesti. Apukysymyksiä keskustelun avaamiseksi:

- Mikä rahan käytössä on helppoa/vaikeaa?
- Mihin omaan rahankäyttökokemukseen olet tyytyväinen?
- Miksi rahankäyttötaidot ovat niin tärkeitä?

Vastausapuja: Rahan käyttöä oppii siinä missä muitakin taitoja – harjoittelemalla. Kun opettelee käyttämään ensin pieniä rahoja, osaa tulevaisuudessa käyttää myös isoja rahoja. Taitoja voi aina kehittää ja koskaan ei ole liian myöhäistä aloittaa opettelua. Raha vaikuttaa moneen osa-alueeseen elämässämme, jos nämä taidot taitaa hyvin, se helpottaa elämäämme.

Tavoite: Aiheeseen orientoituminen.

A) Opinto- ja asumistuki sekä opintolaina

15 min/ Kotitehtävä Tiedonhakutehtävä – Opintolaina

Etsi tietoa opintolainasta ja vastaa seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitkä asiat vaikuttavat opintorahan (osa opintotukea) määrään?
2. Mitä tarkoittaa, että Kela maksaa asumistuen ruokakunnalle yhteisesti?
3. Paljonko opintolainaa voi saada? Milloin opintolaina pitää maksaa takaisin? Mikä on opintolainahyvitys?

Vastausapuja: 1. ikä, oppilaitos, asuuko itsenäisesti vai vanhempien luona, onko avioliitossa ja onko lapsia. Lisätietoja <https://www.kela.fi/opintotuki-opintoraha>.

2. Kaikki samassa asunnossa asuvat kuuluvat samaan ruokakuntaan. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien asukkaiden tulot vaikuttavat asumistuen määrään. Lisätietoja <https://www.kela.fi/asumistuen-pikaopas>

3. Opintolainan suuruuden saa laskettua laskurilla ja takaisin maksusta saa tietoa oman pankin sivuilta. ” Takaisinmaksu alkaa yleensä noin puoli vuotta sen jälkeen, kun pankki on pääomittanut opintolainasi korot eli lisännyt korot lainan pääomaan viimeisen kerran.” Lähde Kela: <https://www.kela.fi/opintolaina-korot-ja-lyhennykset>. Opintolaina hyvitys tarkoittaa: ”Jos nostat opintolainaa korkeakoulututkinto-opintojesi aikana ja suoritat tutkinnon määräajassa, voit saada opintolainahyvityksen. Se tarkoittaa, että Kela maksaa osan opintolainastasi.” Lähde <https://www.kela.fi/opintolainahyvitys>, josta löytyy myös laskuri.

Nordea

Tavoite: Opettaa perusasioita opintuesta ja sen eduista. Tutustuttaa nuori hankkimaan tietoa itse ja tekemään tutuksi sivuja, joista tulee mahdollisesti myöhemmin hakemuksen tekemään ja tietoa hakemaan.

B) Oman rahan käyttäminen

5 min (+ 5min video)/ Parikeskustelu.

(Katsokaa rahankäytön psykologiasta kertova video. + 5 min.)

Oppilaat voivat pohtia parinsa kanssa millaisia rahan käyttäjiä he ovat seuraavien kysymysten avulla:

- Missä tilanteissa käytät rahaa? Mihin käytät rahaa?
- Säästätkö rahaa? Mitä asioita varten säästät?
- Millainen rahankäyttäjä haluaisit olla itsenäistyttyäsi? Mihin haluaisit panostaa ja mistä pihistää?

Tavoite: Nuori tunnistaa millainen rahan käyttäjä tällä hetkellä on. Tämän avulla nuori voi havahtua pohtimaan millainen rahan käyttäjä haluaisi olla.

10 min/ Mindmap 1. – Nykyhetki.

Keskustelun jälkeen nuori voi miettiä vastauksia itsenäisesti käyttämällä mindmap- tekniikkaa hahmottamaan omaa rahan käyttöään. Tehtävää voi jatkaa oppitunnin jälkeen ja nuoret voivat täydentää sitä esim. tutkimalla omia tiliotteita.

Tavoite: Konkretisoida omaa rahan käyttöä visuaalisin keinoin.

10 min/ Mindmap 2. - Tulevaisuuden minä.

Edellisen kohdan mind mapin pohjalta nuori voi tehdä uuden mind mapin, jossa näkyy toiveet siitä, miten haluaisi rahoja käyttää. Pohdintaan auttaa seuraavat kysymykset:

- Mitä tavoitteita asetat tulevaisuudelle?
- Mitä rahan käyttötapoja voisit muuttaa? Miten?

Tavoite: Konkretisoida nuoren tulevaisuuden tavoitteet ja tunnistaa onko omassa rahan käytössä muutostarpeita ja sitä kautta muuttaa taloudellista käyttäytymistään.

C) Budjetointi

10 min/ Parikeskustelu - Tulot.

Nuoret pohtivat omia vahvuuksiaan ja sitä kautta, mistä voisivat saada itselleen lisätuloja.

Apukysymyksiä parikeskusteluun:

- Missä olen hyvä?
- Mitä taitoja sinulla on, joita voit hyödyntää?
- Millaista osaamista sinulla on?
- Mitä etuuksia sinun on mahdollisuus hakea?

Tavoite: Vahvistaa nuoren itsetuntoa ja kannustaa löytämään mahdollisuuksia nuoren omista vahvuuksista.

(20 min – 1kk)/ Kotitehtävä - Budjetti

Katso budjetoinnista kertova video. Tee tämän jälkeen itsellesi kuukauden budjetti, jossa listaat ylös omat tulot ja menot. Budjetti kertoo sinulle millä mallilla taloutesi on.

Käytä apunasi seuraavia kategorioita:

- Asuminen: vuokra, sähkö, vesi, nettiliittymä, kotivakuutus
- Ruoka: kauppaostokset, ravintola-, kahvila ja baarikulut
- Matkustus: julkisen liikenteen lippu, kaupunkipyörä, sähköpotkulaudat, auto
- Digi- ja suoratoistopalvelut: esim. Spotify, Netflix, Disney+, iCloud, puhelinliittymä, Bookbeat
- Muut esim. harrastukset, vaatteet, terveystalot, lemmikki

Tavoite: Käytännön harjoituksen kautta opettaa nuorelle tunnistamaan omia rahavirtoja, tekemään suunnitelmaa omasta rahan käytöstä ja asettamaan itselle tavoitteita.

D) Entä jos kaikki ei mene suunnitelmien mukaan

Vaikka kaikki ei menisi kuten suunnittelee, aina löytyy keinoja päästä eteenpäin. Apua on aina saatavilla. Maksuongelmasta kertominen on vastuunottamista ja hyvä asia. Kerro ystävälle, perheellesi tai läheisellesi tilanteestasi rohkeasti!

25 min / Tiedonhakutehtävä – Maksamaton lasku

Lue kolme esimerkkiä rahataitomokista (otat velkaa ilman kunnon harkintaa, laskut jäävät maksamatta, luottotietojen menetys) ja kuinka ne ratkaistaan. Maksuongelmasta kertominen on vastuunottamista omasta taloudesta. Mistä nuori, joka kohtaa ongelmia talouden hallinnassa, saa neuvoja maksuongelmien selvittämiseen? Mitä tarkoittaa maksuhäiriömerkintä? Miten maksuhäiriömerkintä vaikuttaisi elämääsi tulevaisuudessa?

Vastausapuja: Esimerkiksi [Takuusäästiöstä](#), [Talous- ja velkaneuvonnasta](#), [Kuluttajaliitosta](#). Jos rahat ovat loppu ja lasku maksamatta, ensisijaisesti kannattaa ensimmäiseksi olla yhteydessä velkojaan.

Maksuhäiriömerkintä tulee maksamattomasta velasta ja se merkitään luottotietoja ylläpitävän yrityksen tietoihin eli luottotietorekisteriin. Lisätietoja <https://www.takuusaatio.fi/selviydy-veloistasi/maksuhairiomerkinna/>

Maksuhäiriömerkintä vaikuttaa mm. asunnon, matkapuhelin -ja laajakaistapalveluiden, vakuutusten ja työpaikan saantiin. Pidempilista ja lisätietoa löytyy kuluttajaliiton sivuilta. <https://www.kuluttajaliitto.fi/materiaalit/maksuhairiomerkinna-vaikutukset/>

Tavoite: Opettaa hakemaan apua ajoissa, jos jokin elämässä menee pieleen. Tutustuttaa nuori auttaviin tahoihin.

E) Säästäminen

5 min/ Parikeskustelu – Säästäminen

- Miksi säästäminen on tärkeää?
- Millä tapaa saat rahaa säästöön?
- Mikä on säästötavoitteesi? Säästätkö jotain tarkoitusta varten?
- Sijoitatko? Millä tavalla sijoitat?

10 min/ Tiedonhakutehtävä – Sijoittaminen

- Mistä voin oppia lisää sijoittamisesta? Etsi lähteitä ja kirjoita ne ylös.
- Mitkä olivat tärkeimmät oppisi?

Vastausapuja: Tietoa saa luotettavasti pankkien omilta sivuilta ja esimerkiksi Pörssisäätiön sivuilta, josta löytyy mm. sijoituskoulu. <https://www.porssisaatio.fi/sijoituskoulu/>

Tavoite: Nuoret oppivat säästämisen tärkeyttä ja tapoja miten sitä tehdä. Lisäksi tehtävien avulla nuoret pääsevät tutustumaan oman pankkinsa tarjoamiin palveluihin ja etsimään lisätietoa mm. sijoittamisesta.